



Domov pro seniory v Bílovci, Opavská 600/45, Bílovec

STŘÍPKY Z DOMOVA

3/2022



Zpravodaj Domova pro seniory v Bílovci pro měsíce
červenec, srpen, září 2022

Milí čtenáři našeho zpravodaje,

jsme vděčni za vaši přízeň, doufáme, že i tento díl vás nezklame. Tentokrát jsme si pro vás připravili malé ohlédnutí za tím, co jsme s našimi klienty v Domově pro seniory prožili, můžete se dozvědět něco zajímavého o nových druhích zeleniny- ačokča a čekanka, vrátíme se na dovolenou do Jugoslávie, potrápíme mozek nebo se opět zasmějeme s Markem Ebenem a mnoho dalšího.

Doufáme, že se vám připravené články budou líbit, na chvíli se při čtení zastavíte a odpočinete si.

Vaše redakce



Obsah tohoto vydání

VŠE NEJLEPŠÍ PŘEJEME OSLAVENCŮM.....	4
CO JSME PROŽILI	5
TÉMA	5
NĚCO K ZAMYŠLENÍ.....	13
MOZKOHÁTKY	15
PRANOSTIKY, ZVYKY A TRADICE	15
BYLINKOPEDIE	17
HLADOVÉ KAMENY VYLÉZAJÍ.....	20
10 ZAJÍMAVOSTÍ O ZIMNÍCH OLYMPIJSKÝCH HRÁCH	CHYBA! ZÁLOŽKA NENÍ DEFINOVÁNA.
RECEPTY	24
MALÁ ZKOUŠKA NA ZÁVĚR	30

Vše nejlepší přejeme oslavencům

Anna Adamcová 83 let

Libuše Králová 90 let

Zdeňka Niklová 93 let

Jana Sed'ová 79 let

Zdeněk Zindler 81 let



Co jsme prožili

Den matek

Druhá neděle v květnu patří už několik generací maminkám. V našem domově jsme tento svátek oslavili 17.5.2022 spolu s dětmi ze ZŠ Stará Ves, které si pro naše klientky připravili operetku Šípková Růženka a také krásná přáníčka a dárečky. Navštívila nás také paní starostka Mgr. Renata Mikolášová, která klientům zarecitovala, a pán místostarosta Zbyňek Bajnar, který klientkám předal kytičky. Nechyběl ani zpěv těch „našich“ písniček. Po covidovém období jsme si návštěvu dětí všichni moc užili.



Bubnování

Ve středu 25.5.2022 si naši klienti mohli vyzkoušet netradiční bubnování na velké bubny. Student Honza si pro ně nachystal během své 14- ti denní praxe malou ukázkou svého bubnovacího talentu, který se snažil rozvinout také u našich klientů. A povedlo se mu to moc dobře. Společně jsme se něco nového dozvěděli a také i vyzkoušeli. A protože rádi zpíváme, nechyběly ani písničky.



Dětský den

Je to sice s podivem, ale i u nás v Domově se slavil Mezinárodní den dětí, a to ve středu 1.6.2022. Navštívily nás děti ze ZŠ Stará Ves, které společně s našimi klienty luštily šifru a hledaly poklad. Společně jsme strávili celé dopoledne a děti nám na závěr ukázaly své nové taneční číslo.



Práce s voskem

V rámci arteterapie jsme již vyzkoušeli nejrůznější techniky, nedávno se klienti seznámili se starwaxem. Nejprve si klienti nastrouhali voskové pastelky, které poté podle své fantazie sypali na látku. Následně byla látka zažehlena a kouzlo hotovo. Klienti si ještě látku obšili na šicím stroji a vytvořili si podložku pod hrníček nebo obrázek na stěnu.



Zahrada, ptáčci

Pobytem u nás práce na zahrádkách nekončí. Už v dubnu, u příležitosti mezinárodního dne Země, si klienti zasadili do mobilní zahrádky rajčata, jahody a hrášek. Postupně byla naše zahrádka ještě doplněna o cukety, kedlubny a papriky a rozrostli jsme se o mláděťka rehků, kteří se zabydleli ve venkovní výzdobě.



Zavařovali jsme

Letos se nám ještě neurodilo tolik jahod, tak jsme museli dokoupit, ale i tak jsme z nich dokázali vykouzlit marmeládu. Klienti se na ní podíleli od očištění jahod a krájení až po míchání a naplňování sklenic. A protože pracují rádi, zavařovali jsme také česnekové výhonky (15 sklenic).



Téma

Lidice si připomínají 80 let od vyhlazení obce a vyvraždění zdejších obyvatel



Stovky lidí dorazily v neděli 12.6.2022 dopoledne do Lidic, aby si připomněly 80. výročí vyhlazení obce a vyvraždění většiny jejích obyvatel. Pietní akt začal na ruinách někdejšího kostela sv. Martina svatou mší s kardinálem Dominikem Dukou.

Bez atentátu na Heydricha a obětí Lidic by se možná naše svoboda nevrátila,“ připomněl souvislosti Duka. Obec vypálili nacisté jako mstu za atentát na protektora Reinharda Heydricha provedený Janem Kubišem a Jozefem Gabčíkem.

Ačkoli i nacisté věděli, že jejich pátrání po atentátnících se dostalo do slepé uličky a souvislost s Lidicemi neexistuje, i tak, patrně ve strachu z trestu za neschopnost odhalit skutečné aktéry, provedli v Lidicích hrůzné činy.

Do obce vtrhli 10. června 1942. Shromáždili lidické muže a 173 jich hned popravili na statku rodiny Horákových. Ženy a děti odvezli do budovy kladenského gymnázia. Děti do jednoho roku věku poslali do pražského sirotčince, jen tři děti vybrali na poněmčení, jednu dívku však po pár dnech vrátili a stihl ji stejný osud jako drtivou většinu ostatních. Dva a osmdesát dětí zavraždili v plynovém autě.

Ženy pak nacisté poslali do koncentračního tábora. Po válce se jich vrátilo 134 a život se podařilo zachránit jen 17 dětem.

Duka v průběhu mše věnoval ukrajinskému městu Buča obraz. „Je to variace Madony svatovítské, předávám jej velvyslanci Ukrajiny jako symbol solidarity s lidmi, kteří jsou vražděni v rámci agrese na ukrajinských frontách,“ uvedl Duka. Další dva obrazy přislíbil pro kostely v Kyjevě.



„Bohužel dnes máme na Ukrajině desítky a stovky Lidic, podpora, kterou nám vyjadřujete, je pro nás důležitá,“ uvedl velvyslanec Jevhen Perebyjnis.



Po mši následovalo pokládání věnců a kytic k hromadnému hrobu lidických mužů a také položení květin u památníku dětským obětem.

Pietní akce se účastní mnozí představitelé vlády i obou komor parlamentu a mnoho zahraničních delegací.

<https://www.novinky.cz/clanek/domaci-lidice-si-pripominaji-80-let-od-vyhlazeni-obce-a-vyvrazdeni-zdejsich-obyvatel-40399835>

Něco k zamyšlení

Kdo by neměl rád zvířata... Rádi se s nimi mazlíme a povídáme, protože máme pocit, že i přesto, že nemluví, rozumí nám. Ale občas s nimi zažíváme i krušné chvíle nebo nepříjemné situace. O jedné z nich si potřeboval postěžovat i Marek Eben. Následující příspěvek je u jeho knihy Myšlenky za volantem.

Dnes ode mne nic nečekejte, moc jsem se nevyspal a může za to pes. Pejskaři to pochopí, ale ti, kdo nikdy psa neměli nebo měli, ale nikdy ho nepustili do postele, by se divit mohli.

Tak především záleží na tom, jakého psa máte, některé rasy si dají vysvětlit, že do postele nesmí. Labrador to pochopí, chrt taky. Nepochopí to jezevčík. Jezevčík je norník, proto mu postel připadá jako zcela adekvátní prostředí, kam už svou povahou patří. Byl vyšlechtěn k tomu, aby se vrhal někam, kde ho nikdo nechce a kde bude muset bojovat. Má to v genech a váš odpor je marný. Jak mi kdysi říkal jeden majitel jezevčíka, když jsem se ho ptal, jestli jeho pes spí v posteli: „Pane, já znám jen dva druhy lidí-ty, kteří to přiznávají, a ty kteří lžou.“

Můj pes není čistokrevný jezevčík, je to vořech, který má z jezevčíka asi tak 80 procent a ten zbytek z něčeho vyššího, takže má trochu delší nohy, které mu evidentně narostly jen proto, aby se mu do postele ještě lépe lezlo. Byl jsem na to připravený, už jsme jednu jezevčici měli a věděl jsem, že bitva o postel je předem prohraná, ale ta předešlá psice spala zásadně v nohách a nikdy nevystrčila nos ven. Byli jsme tehdy ještě mladí, a když jsme jezdili pod stan, spala s Markétou úplně dole ve spacáku, kde bylo takové vedro, že by tam zahynul i plankton, ale jezevčík ne.

Náš současný pes-možná tím, že není úplně jezevec-preferuje povrchové spaní, nezáleží, ale spí mezi námi. To by mohlo vypadat slibně, kdyby jeho poloha kopírovala tu naši. Bohužel preferuje spát na štorc. Takže kdyby někdo vyfotil nás tři v ložnici, vypadalo by to seshora jako smajlík. Manželka a já tvoříme tu kružnici a uprostřed, v mírném obloučku těch usměvavých úst, chrápe psisko.

Pokud se ho pokusím otočit, vrčí a ňafe. Navíc ukrutně topí. Kdo nikdy neměl v posteli psa, neumí si vůbec představit tu výhřevnost, je to jako velký, chlupatý radiátor, který nejde ztlumit, takže když je horká letní noc, jako včera, je to k nepřežití.

Za naši pohostinnost se odvděčí ráno, kdy se vzbudí dřív než my, a protože máme hned za hlavou okno, sedne si na jeden z našich polštářů a štěká na vše, co se hýbe. A jak se, tak pěkně natlakuje vzduchem, aby se mu líp štěkalo, ten jeho druhý konec zase tak moc netěsní, což je skvělé, protože když dojde k úniku a vy to vdechnete, okamžitě upadnete do kómatu a konečně se aspoň trochu vyspíte.

Asi byste od takového sloupku v časopise čekali víc, ale já jsem si fakt potřeboval někomu postěžovat.



Z knihy Marka Ebena Myšlenky za volantem

Pavla Hennigová

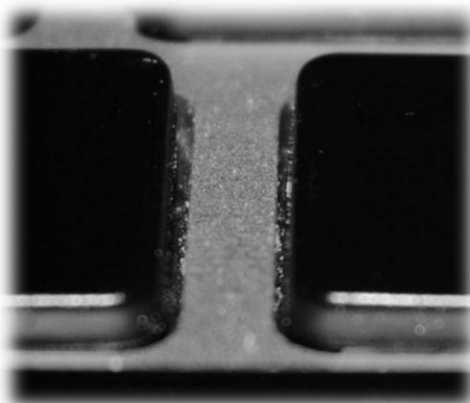
Mozkohrátky

Nastal čas pro zahřátí mozkových závitů. Jako první úkol váš čeká poznat předmět, jehož detail je na obrázku. Název hádanky vám může napovědět.

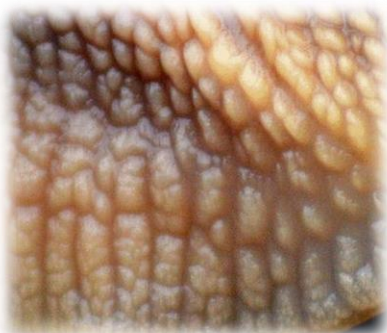
1. Vysoko



2. Ťuk



3. Caravan



4. Teplo



<https://hadanky-a-hlavalamy.webnode.cz/products/fotohadanka/>

Kempování

Tento hlavolam je velice starý. Byl publikován ve třicátých letech v USA v časopise Reader's Digest.

Úkolem je odpovědět pomocí obrázku v kempu na následující otázky:

- Kolik lidí se utábořilo v kempu? Přijeli dnes, nebo táboří už pár dní?
- Jak do kempu přijeli?
- Je blízko kempu nějaké město nebo vesnice?
- Fouká vítr ze severu, nebo z jihu?
- Je ráno, poledne, odpoledne nebo večer?
- Kam šel Alex?
- Kdo měl včera službu?
- Kolikátý je den v měsíci?



ZDE: <https://mozkolam.cz/vizualni-hlavalamy/obrazkove-hlavalamy/v-kempu/> Copyright © Mozkolam.cz

Návštěva kina

Jaké nejmenší množství vstupenek si potřebovali zakoupit návštěvníci kina, kteří přišli na premiéru, když víme, že přišli 4 otcové, 2 dědečkové a 4 synové?



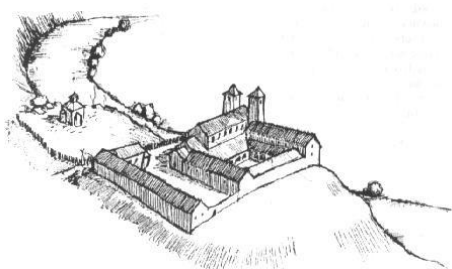
ZDE: <https://mozkolam.cz/slovni-hlavalamy/logicke-ulohy/navsteva-kina/> Copyright © Mozkolam.cz

Pranostiky, zvyky a tradice

V letních měsících v kalendáři najdeme mnoho známých jmen, např. Prokop, Jakub, Cyril a Metoděj, Markéta, Anna, Magdaléna apod. Dnes si přiblížíme život dvou z nich: svatého Prokopa a Jakuba, jejichž památku slavíme hned v červenci.

Svatý Prokop

Narodil se přibližně roku 970 v Chotouni, pocházel nejspíše z výše postavené rodiny. Podle pověsti se vzdělával a později i působil ve Vyšehradské kapitule. Asi roku 1009 odešel do ústraní a žil na horním toku Sázavy v tehdejších pralesích.



Později zde žil s několika dalšími, mezi nimi byl i jeho syn Jimram - tehdy bylo běžné, že se kněží ženili-a synovec Vít, kteří se oba po čase staly opaty Sázavského kláštera. Ten byl vybudován na pokyn a také za podpory knížete Břetislava I.,

který sv. Prokopa navštívil a oblíbil si ho. Sv. Prokop se stal prvním opatem. Zemřel 25.3. 1053 a jeho pohřebiště se stalo poutním místem.

Svatý Prokop je zobrazován s pontifikáliemi a knihou dále s křížem, pastýřskou holí, důtkami, někdy i laní, modelem kostela či plamenem hořícím v dlani. Spoutaný čert je buď u jeho nohou, nebo s ním světec orá.

Sv. Prokop je patronem rolníků a horníků. Jeho památka se slaví 4. července.

Podle pověsti se sv. Prokop ještě, než odešel k Sázavě, zdržoval v dnešním Prokopském údolí. Zkrotl ďábla, který ho rušil od práce a zapřáhl jej do pluhu. V lese u Sázavy ho potkal kníže Oldřich, který zabloudil na lovu, a sv. Prokop se měl stát jeho zpovědníkem.



<http://prokopskeudoli.org.uvirt11.active24.cz/index.php/cs/zpravy-zpravodaju/52-svaty-prokop-patron-ceske-zeme>

Svatý Jakub



Památku sv. Jakuba si připomínáme 25.července.

Svatý Jakub je patron Španělska, poutníků, bojovníků, dělníků, horníků, kloboučníků, lékárníků; vzýván je za dobré počasí i na ochranu před revmatismem. Mezi jeho atributy patří kniha či svitek evangelia, poutnická hůl s mušlí hřebenatkou, brašna, meč, kůň.

Byl synem galilejského rybáře Zebedea a jeho manželky Salome, jejíž tetou byla Panna Maria. Se svým bratrem Janem byli Ježíšem povoláni do apoštolského sboru.

Ježíš ho povolal hned po Petrovi a jeho bratru Ondřejovi i s mladším bratrem Janem, když na lodi společně se svým otcem spravovali sítě. Byli totiž rybáři. Petr, Jakub St. a Jan byli Ježíšem přednostně přibíráni k důvěrným důležitým událostem, např. vzkříšení Jairovy dcery, proměnění na hoře Tábor.

Apoštolové byli obyčejní lidé, bez výjimečných sklonů k dokonalosti. Do svého apoštolského povolání museli po Kristově boku teprve dozrát za pomoci poznání a přijetí Boží vůle. Jakub St. s Janem byli například pro svou vášnivější, unáhleně horlivou povahu, nazváni "Boanerges" ("synové hromu").

Podle jedné tradice, Jakub hlásal evangelium ve Španělsku, které bylo důležitým regionem římské říše. Legenda se zmiňuje také o tom, že na jaspisovém sloupu měl v Zaragoze zjevení Panny Marie. Různá vyobrazení ho představují jako putujícího apoštola s holí.

Jiná tradice uvádí, že jeho hlavním působištěm byl Jeruzalém a Samařsko. Podle ní se Španělsko stalo až domovem jeho ostatků.

První umučený apoštol byl zprvu pohřben v Jeruzalémě. Odtud byly jeho ostatky prý za císaře Justiniána I. přemístěny do palestinského kláštera Raithu. Někde je uváděno, že jde o Sinaj a dobu kolem roku 70. Najde se i legenda, podle které Jakubovy ostatky přenesli andělé do paláce pohanky Lupy, která se ve Španělsku stala křesťankou. Kolem místa hrobu v jejím paláci byl později vystavěn chrám a město Santiago de Compostela.

Pravděpodobnější je podání, že Jakubovy ostatky do Španělska přenesli tři mniši. Nad hrobem svatého Jakuba byl vystaven chrám a začalo kolem vyrůstat město **Santiago de Compostela**. Papež Alexander III. udělil Santiagu de Compostela titul Svaté město (jako má Jeruzalém a Řím) i odpustková privilegia. O Jakubův hrob v Compostele zprvu pečovali benediktíni, ale po nájezdu Maurů roku 997 byl původní chrám zničen. Místo Jakubova hrobu je stále předmětem velké úcty a cílem četných poutí z Evropy i z celého světa.



Do pražské katedrály sv. Víta se v roce 1212 dostaly zub a další dvě částky z ostatků svatého Jakuba.

www.catolica.cz

Bylinkopedie

Ačokča

Ačokča je poměrně neznámý druh zeleniny, které se ale snadno dá pěstovat v našich zeměpisných podmínkách a je dobře využitelná i v kuchyni. A navíc je i léčivá. Léčivé účinky mají totiž nejenom plody, ale také listy ačokči. Původně byla



pěstovaná jen jako okrasná plazivá rostlina, dnes je ale spíše ceněna pro své poměrně chutné a zajímavé plody, které se skvěle hodí třeba na lečo nebo k plnění jako papriky.

Nazývá se také paprikookurka, mexická okurka, divoká okurka, korila nebo achocha.

Ačokča působí jako podpůrný prostředek při cukrovce, působí jako léčba i prevence poruch oběhového systému, snižuje krevní tlak, pomáhá při léčbě respiračních chorob. Šťáva z ačokči pomáhá při zánětu ucha, odvar z plodů slouží jako diuretikum, listy působí podobně jako listy jitrocele – přiložené na ránu mají protizánětlivé účinky. Kořeny ačokči jsou dodnes domorodci z Jižní Ameriky používány k čištění zubů.

Sesbírané plody ačokči se dají konzumovat zasyrova i tepelně upravené – stejně jako papriky, i když chuťově připomínají spíše okurku. Asi nejjednodušším receptem je příprava klasického leča, do kterého stačí přidat rajčata eventuálně kousek uzeniny. Plody ačokči můžeme také použít jako paprikové lusky a použít je k uvaření masa v rajské omáčce, ke kterému servírujeme rýži nebo těstoviny. Mladé ačokči lze sterilovat podobně jako okurky.

STERILOVANÁ AČOKČA

Ingredience:

1 kilogram plodů ačokči

1 střední cibule

nálev na okurky

ocet



Všechny plody očistíme a promyjeme na sítu. Připravíme si nálev na okurky (klidně může být ze sáčku) a dostatek vymytých a vypařených sklenic. Na dno každé sklenice vložíme kolečko cibule, přidáme plody a zalijeme nálevem. Sterilujeme asi dvacet minut při teplotě 85°C. Konzumujeme stejně jako sladkokyselé okurky. Ve spíži nám zásoby zavařeného ačokči vydrží přibližně rok.

<https://www.zdravilek.cz/acokca-ucinky-zdravi/>

Čekanka salátová



Čekanku používali již staří Římané, kteří si ji cenili pro příznivé účinky na zdraví. Používala se zejména při **nespavosti**. Čekankové puky jsou známé pro nízkou kalorickou hodnotu, takže jejich konzumace se doporučuje při redukčních dietách. Kromě toho jsou bohaté na vitamíny, hořčiny, minerální látky a inulin, který je důležitý pro diabetiky. Čekankový salát podporuje chuť k jídlu, zlepšuje tvorbu krve a trávení. Na rozdíl od rychleného salátu má minimální obsah dusičnanů. Působí močopudně

a mírně projímavě. Používá se při léčbě ledvinových kamenů, močových cest, žlučových kamenech a zácpě. Díky látce intybin má čekanka hořkou chuť, ale také léčivé účinky na zažívací trakt. Rostlina má silné detoxikační účinky a má vysoký obsah vlákniny. Puky je možné dále smažit, dusit a zapékat.

Čekanka je dvouletá rostlina. Zatímco v prvním roce vytváří růžici protáhlých listů tvořících kuželovitou hlávku a zdužnatělý kořen, ve druhém roce vyrůstá květenství, které může být až 1 m vysoké. Květy mají modrou barvu. Po odkvětu rostlina tvoří semena, která se používají k výsevu.

Z plané čekanky se vyvinuly dva typy salátové. Čekanka hlávková jak už název napovídá tvoří podlouhlé hlávky a patří mezi venkovní druh. Hlávky připomínají pekingské zelí, nemají však tak výrazná žebra a nejsou tolik uzavřené. Hmotnost hlávek se pohybuje okolo 700 až 900 g. Pokud chceme u hlávkové čekanky dosáhnout tmavě červené barvy je nutný rozdíl mezi denní a noční teplotou 8 - 10 st. C. Sklizeň začíná od srpna a pokračuje z druhého výsevu v říjnu. Hlávky se nejlépe využijí čerstvé do salátů. Vyvinutější hlávky je možné uskladnit pro pozdější použití do sklepa. Hořkost hlávkové čekanky je vyšší než čekanky k rychlení.

Druhý typ je čekanka k rychlení puků. Tvoří žluté vřetonovité puky a je oblíbená zejména ve Francii a Belgii. Užitečnou částí je vybělený puk, tj. hlávka bez chlorofylu, který je velmi jemný a chuťově příjemně nahořklý. I když je obvyklá barva puku žlutá, jsou vyšlechtěny i odrůdy s puky růžovými. Tato čekanka je ceněna především proto, že je k dispozici od prosince do března, kdy je o čerstvou zeleninu nouze. Je bohatá na vitamín C a A. Její vegetační období je 18 - 20 týdnů. Pokud semena vysejeme příliš brzo, sklizeň se protáhne zhruba o 2 týdny.



Čekanka salátová červenolistá (Radicchio) pochází z Itálie. Pěstuje se na venkovním záhonu. Tvoří kulovitou hlávku složenou z křehkých, ale pevných listů tmavě červené barvy. Hlávka má výrazné bílé žebrovaní. Hmotnost hlávky je 200-400 g. Vyséváme ji od července do srpna, sklízíme od konce září do listopadu. Snese mráz do - 7 st. C. Mráz zvyšuje intenzitu červeného zabarvení.

<https://www.ceskestavby.cz/rostliny/cichorium-cekanka.html>

Čekanková polévka

Ingredience:

2 čekankové puky

1 l zeleninového vývaru

200ml smetany ke šlehání

sůl

pepř

citrónová šťáva



Dva větší čekankové puky očistíme, rozpůlíme a propláchneme. Střed nakrájíme na proužky. Litř zeleninového vývaru zjemníme smetanou ke šlehání, osolíme a opepříme. Přidáme čekankové listy a několik minut povaříme, dokud čekanka není měkká. Polévku rozmixujeme a podle chuti můžeme přidat pár kapek citrónové šťávy.

Zdroj: https://www.lidovky.cz/relax/dobra-chut/zkuste-5-receptu-z-cekanky-zlepsite-si-metabolismus.A130228_121100_dobra-chut_mc

Okénko do minulosti

Dovolená v Jugoslávii před rokem 1989

Chorvatsko hlásí přinejmenším poslední tři roky rekordní turistické sezóny. Ročně jej navštíví k dvaceti milionům návštěvníků. Může sem jet každý, což byla v dobách socialistické Jugoslávie pro východní totalitní blok nepředstavitelná situace.



Před rokem 1989 se jezdilo na čtrnáct dnů. To bylo pravidlo. Cesty na kratší dobu, jako je tomu dnes, třeba jen na prodloužený víkend, prakticky nepřicházely v úvahu.

Proč také, když musel československý turista podstoupit zdoluhavý proces žádostí a vycestovat se dalo většinou jen jednou za několik let. Jugoslávie pro nás byla malá Amerika a dostat se do ní patřilo v dobách nesvobody k obtížnějším disciplínám.

V socialistickém Československu jste měli na výběr celkem ze tří způsobů, jak se na dovolenou na Jadran dostat – na vlastní pěst, s cestovní kanceláří nebo s rekreací ROH. Všechny tři možnosti byly ovšem spojeny se značnou nejistotou.

Nejkomplikovanější byl rozhodně výjezd na vlastní pěst. Znamenalo to zažádat o devizový příslib, který málokdo tehdy dostal normální oficiální cestou. Důležité byly osobní vazby, známosti, anebo pozvání.

Čtyřhvězdičkový hotel? Nedostupný sen

Cestovní kanceláře se před revolucí nepočítaly na stovky jako v současnosti, bylo jich jen pár: Čedok, CKM, Sportturist, Autoturist, Rekrea, Slovakoturist. To byly základní cestovky v tehdejším Československu, u nichž bylo možné zakoupit vypsané zájezdy.



Toalety a koupelny byly mnohdy společné, o nějakém designu nemohlo být řeči. „Bydleli jsme v obyčejném soukromém bytě v paneláku, na pro nás tehdy luxusní hotel, ve kterém byla větší část klientely ze Západního Německa, jsme se mohli dívat jen z dálky,“ potvrzuje Eva Miškovská, která v roce 1983 vycestovala na zájezd s Čedokem do Makarské.

Výběrová rekreace „jen“ pro vynikající pracovníky

Československý turista ale tehdy víceméně věděl, do čeho jede, a také tušil, že platí podstatně méně než jeho západní „nepřátelští“ sousedé. Mladí lidé jezdili s CKM (Cestovní kancelář mládeže), sportovně zaměření návštěvníci si vybírali Sportturist.

Ti, co chtěli vyrazit vlastním autem a především kempovat, nakupovali zájezdy u Autoturistu. A cestovky jich vždy vypisovaly jen tolik, na kolik stačily přidělené valuty.

Největší cestovní kanceláří v republice byla ale jednoznačně Ústřední správa rekreační péče. Ta byla zodpovědná za celou organizaci a produkci odborářských rekreací na Jadranu. ROH, neboli Revoluční odborové hnutí, mělo buďto kapacity v Jugoslávii nasmlouvané a pronajaté, nebo tam mělo přímo svoje střediska. „Některé hotelové kapacity zafinancovaly československé odbory a stavěli je pro ně místní,“ vysvětluje fungování systému Mirek Hanzlíček, tehdejší vedoucí jugoslávského oddělení na Ústřední správě rekreační péče, který měl řadu let na starosti celé pobřeží bývalé Jugoslávie.



Existovala rekreace svazová (jednotlivých odborových svazů), podniková, a tak zvaná „bezdevizová výměna“, kdy si jednotlivé československé a jugoslávské podniky vzájemně vyměňovaly za účelem rekreace své zaměstnance. Nejvyšším stupněm a metou mnohých pracovníků byla ale výběrová rekreace. Firmy

dostávaly poukazy a ty se podle určitého klíče rozdělovaly mezi zaměstnance.

„Byla to výběrová rekreace, měla tedy logicky být pro vynikající, pro nejlepší pracovníky toho daného podniku. Ale většinou ta výběrová rekreace nebyla od toho „byl jsem vybrán“, ale „vybral jsme si“. Takže nejlukrativnější pobyty si

vybrali funkcionáři ROH, a teprve to, co zbylo, rozdali mezi normální zaměstnance,“ potvrzuje fungování systému Mirek Hanzlíček.

Někteří zaměstnanci dostali poukazy zcela zadarmo. To záleželo jednak na tom, jak podnik prosperoval, a také na tom, jak bylo možné bezplatný poukaz před vedením ROH obhájit. Lidé je tedy získávali za vynikající pracovní výsledky, k významnému životnímu jubileu nebo jako formu odměny v „soutěžích socialistické práce“. Ostatní museli zaplatit třetinu až polovinu ceny, která ovšem byla i tak dotována ústředím ROH.

Na rekreaci ROH jezdila spíše střední a starší generace. Přece jen – zasloužilý pracovník se těžko nalezl mezi dvacetiletými. Ti se do „Jugošky“ nakonec dostávali také, ale především v okrajových termínech, o které nebyl zájem. První turnusy vyrazili k moři už kolem 20. dubna. Poslední se vraceli na konci října. To byly týdny, kdy slunce hřálo, ale nebylo zrovna na koupání.



Ostřílení odboroví pracovníci nechtěli v těchto okrajových termínech vyjíždět, ale na druhé straně, pokud se poukazy nevyčerpaly, následující rok je podnik nedostal. „Tak se přišlo do kanceláře nebo na dílnu a řeklo se mladým – ty a ty pojeděš na rekreaci a hotovo. Zadarmo. Bylo to nutné takto udělat, aby se

přidělené poukazy vyčerpaly,“ potvrzuje běžnou praxi Hanzlíček, který se v cestovním ruchu pohybuje 45 let, a i dnes se specializuje na jadranské pobřeží.

K čemu byl dobrý „šumák“

Ať už se tehdejší československý turista vydal do Jugoslávie jakkoli, pro každého bez výjimky platilo jedno – žádost o výjezdní doložku. Podávala se na pasovém oddělení a nikdy nebylo jisté, jak to dopadne. Československý turista procházel obvyklou lustrací. Vyjádření podniku, vyjádření domovní důvěrnice, manžela nebo manželky. Mohlo se klidně stát, že navzdory tomu, že jste měli zakoupený zájezd u cestovní kanceláře nebo dostali poukaz na rekreaci od závodní ROH, doložka vám vydána nebyla. Sen o dovolené v Jugoslávii pro vás pak končil.

Pobyt v Jugoslávii provázela specialita v podobě šedého pasu. A pak také omezení množství valut, které bylo možno do země vyvézt. To ostatně provázelo jakoukoli dovolenou v povoleném zahraničí. Rekreatanti ROH obdrželi poukázku

na kapesné, zákazníci cestovních kanceláří si mohli vyměnit určitou sumu. Bylo jasné, že většině československých turistů tento chudý příděl nestačil. A tak se pašovalo. Západní marky, dolary, jugoslávské dináry. V pastě na zuby, v ponožce, v miniaturním sáčku od tehdejšího hitu, rozpustného prášku do vody, lidově „šumáku“, v podšívce bundy. Každý si nakonec do země nějakou měnu navíc „protáhl“.



Na hranicích byly pravidlem prohlídky. Zejména pasová byla důsledná. „Do autobusu nastoupil příslušník, prohlédl pas, prohlédl tvář, zkontroloval každého jednotlivce. Celníci si pak z autobusu vybrali pět lidí a jim zavazadla stranou důkladně prověřili,“ popisuje přechod jugoslávských hranic Eva

Miškovská. Zejména zpáteční prohlídky zabraly více času. Jugoslávie sloužila československým občanům jako cesta ke svobodě, běžně se stávalo, že při návratu jeden, dva lidé v autobusu chyběli.

Ke konci osmdesátých let, kdy už viselo ve vzduchu značné uvolnění poměrů, se výjezdní doložky udělovaly téměř automaticky. „Jugoslávům bylo naprosto jedno, jestli máme, nebo nemáme výjezdní doložku. Kontroly probíhaly spíše namátkově nebo na udání,“ popisuje dlouholetý generální ředitel CK Vítkovice Tours Zdeněk Honek.

Celníci samozřejmě věděli, že turisté z východního bloku peníze pašují. V podstatě jim ale na tom nezáleželo, kolik západní měny k nim, kdo veze. Stejně jsme to nakonec utratili v jejich zemi.

Punčochy frčely

A pak se také pašovaly ručníky, zrnková káva, cín, pilky na železo, prostěradla. Po tom byli Jugoslávci, navzdory své prozápadní ekonomice, lační.

Chorvaté každých čtrnáct dnů čekali na nový turnus z Československa. A odkupovali. Nebo měnili. Na plážích, na tržnicích, kde to šlo. Rekreatanti, kteří přijeli vlastními vozy s Autoturistem, prodávali na konci pobytu spacáky, stany, nafukovací lehátka. Za to si nakoupili kožené kabelky, koňak César, rakiju,

desertní víno Prošek, německé krémy, trička s nápisem. Nebo v licenci vyráběné značkové oblečení. Jugotextil chrlil na trh pro nás nedostupné světové sportovní značky.

„Kovové digitálky z tržiště stály dva tisíce dinárů. Dodneška je mám schované,“ říká Martin Chatt. „Vezla jsem s sebou pět krabiček silonových punčoch a tři pytlíky pražené kávy. Na doporučení ubytovatelky jsme to rozbalila na kameni na tržnici v Makarské. Okamžitě to bylo prodané. Za to jsem si přivezla zlaté šperky. Z oficiálního kapesného bych na to neměla,“ potvrzuje Eva Miškovská. Svým způsobem jsme si mohli v „Jugošce“ koupit téměř všechno.

Karosa, řízek s chlebem a ranní rozcvičky

Rekreace měly svůj řád. To, co se dnes nazývá all inclusive, nebylo vymyšleno v posledních dvaceti letech. Snídaně, obědy, večeře v pravidelných časech, balíčky v podobě řízku a chleba na výlety, víno a minerálka k hlavnímu chodu. Skromní turisté tehdy nemuseli prakticky za nic doplácet.

Jezdilo se autobusy Karosa, průvodci podávali po cestě výklad. Trasa přes Rakousko a Itálii byla nemyslitelná. „Cesta vedla zásadně přes Maďarsko, jako průvodce jsem za těch patnáct let znal na trase už každou díru. Čerpací stanice s dnešním servisem v podstatě neexistovaly. Rekreatanti si vozili svačiny v podobě smaženého řízku, na záchod se chodilo do kukuřice. Byly to polní podmínky z dnešního pohledu,“ vypráví Zdeněk Honek.



Zlomem v průběhu zájezdu bylo, když se v autobusech objevily videopřehrávače. Zábava v přehřátých vozech alespoň pocitově urychlila cestu. Českoslovenští turisté ve vlastních automobilech si o takové vymoženosti mohli nechat ještě dlouho zdát. Mnohahodinové cesty

ve Škodě 120, bez klimatizace, s otevřenými okénky – tak vypadal začátek a konec dovolené.

Dnešní animátoři a trenéři fit programů v resortech by se divili, jak rozvinutý program zejména rekreace ROH nabízely. Jen se to jmenovalo celé jinak. Kulturní a sportovní referenti se starali o vyžití v průběhu dne a po večerech. Půjčování sportovního náčiní, volejbalové či jiné turnaje, ranní rozcvičky, diskotéky,

seznamovací večírky či „party“ na rozloučenou, programy pro děti, poznávací výlety na Plitvice, do Dubrovníku, do Splitu. To byla běžná náplň čtrnáctidenního pobytu. Jako vystřižené z filmu Hříšný tanec. Jen o pár „levelů“ níže.

A pak jste vyrazili na pláž a tam se se promenádovali „galebovi“ – krásní, urostlí, opálení Dalmatinci, kteří galantně a gentlemansky lovili mezi rekreantkami svoje české známosti na sklenku bevandy, na pár nocí. Bylo to něco, co patřilo k tehdejší Jugoslávii stejně tak jako třpytivé a neobvykle slané moře. Něco, co doba a spěch už dávno změnily.

Zdroj: https://www.idnes.cz/cestovani/kolem-sveta/dovolena-v-jugoslavii-retro-roh-vyjezdni-dolozka.A190719_161114_kolem-sveta_hig

Recepty

Začátek letních prázdnin je od nepaměti spojen s úrodou na zahrádce a na poli a tudíž i s jejím zpracováním. Pokud se urodí hodně rybízu a chtěli byste vyzkoušet i něco jiného než marmeládu a šťávu, nabízíme několik dalších tipů na jeho zpracování.

Rybíz jako brusinky

Suroviny

- 1 kg červeného rybízu
- ¼ l vody
- ¼ l octa
- 1,5 dl vody
- 650 g cukru krupice
- několik celých hřebíčků
- kousek celé skořice



Postup přípravy

Stopek zbavený a opraný rybíz spaříme nálevem ze čtvrt litru vody a čtvrt litru octa a scedíme.

Do hrnce odměříme 1,5 dl vody, přidáme cukr, koření a rybíz, uvedeme k varu a 10 minut povaříme.

Ještě horké plníme do čistých vyhřátých sklenic, zavíčkujeme, obrátíme dnem vzhůru a necháme vychladnout.

Takto zpracovaný rybíz používáme stejně jako brusinky, např. ke svíčkové omáčce nebo jako ozdobu na jednohubky.

Pěna z červeného rybízu

Suroviny

- 700 g červeného rybízu
- 120 g cukru krupice
- 1 vanilkový cukr
- špetku soli
- 5–6 lžic krupičky
- 200 ml na šlehání



Postup přípravy

Omytý rybíz otrháme (nechte si pár snítek na ozdobu). Vložíme ho do hrnce, zalijeme asi 300 ml vody a povaříme, dokud rybíz nezměkne a nepopraská. Směs propasírujeme, odměříme a dolijeme vodu tak, aby objem byl tak kolem 750–800 ml. Směs přelijeme do hrnce, přidáme krupičku, oba cukry, špetku soli a povaříme, dokud směs nezhoustne. Hrncem stáhneme z plamene, necháme zchladnout. Občas promícháme. Vychladlou kaši promícháme se smetanou a prošleháme. Rozdělíme na jednotlivé porce a ozdobíme kuličkami rybízu.

Malá zkouška na závěr

1. Ze které školy byly děti, které vystupovaly u příležitosti Dne matek?
 - a) Bílovec
 - b) Jistebník
 - c) Stará ves
2. Jak se jmenoval student, se kterým jsme bubnovali?
 - a) Pepa
 - b) Honza
 - c) Petr
3. Kdy se slaví Mezinárodní den dětí?
 - a) 1.6.
 - b) 1.7.
 - c) 1.8.
4. Kolik let uběhlo od vyhlazení obce Lidice?
 - a) 60 let
 - b) 70 let
 - c) 80 let
5. Proč se Marek Eben v příspěvku nevyspal?
 - a) Kvůli bouřce
 - b) Kvůli psovi
 - c) Kvůli zlodějovi
6. Co je ačokča?
 - a) zelenina
 - b) luštěnina
 - c) těstovina
7. Proti které nemoci se dříve hodně využívala čekanka?
 - a) průjmy
 - b) neplodnost
 - c) nespavost
8. Co bylo nezbytné při cestě do Jugoslávie na vlastní pěst před rokem 1989?
 - a) Devizový příslib

- b) Kolizní opatření
- c) eura

9. Ze kterého ovoce byly připraveny recepty?

- a) maliny
- b) rybíz
- c) jahody

10. Které město vyrostlo nad hrobem svatého Jakuba?

- a) Santiago de Compostela
- b) Řím
- c) Benátky

Vzpomínáme

*„Neplačte, že jsem odešla,
ten klid a mír mi přejte,
jen v srdcích věčnou vzpomínku,
si na mne zachovejte.“*

Marie Blahová

Dušan Juráš

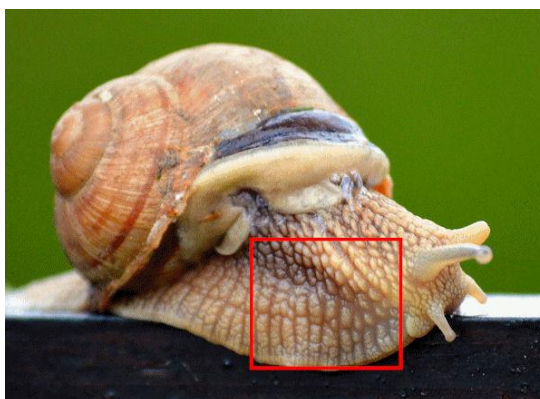
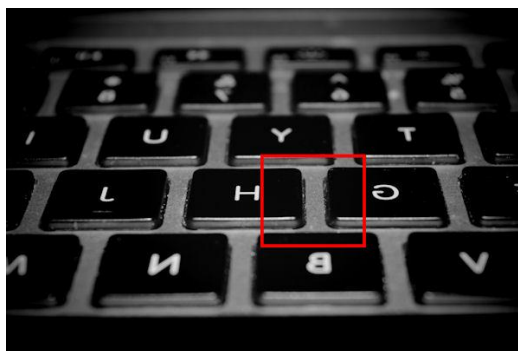
Jan Ulman

Emilie Vavrečková



Řešení hlavolamů

Obrázkové hádanky:



Kempování:

1. V kempu jsou celkem čtyři táborníci. Na dece jsou totiž položené čtyři lžice a také na jmenném rozpisu na stromě jsou čtyři jména.
2. Přijeli již před několika dny, protože mezi stanem a stromem již pavouk stihl utkat velikou pavučinu.
3. Nepochybně přijeli lodí. Proč jinak by zde měli opřená pádla o strom?
4. Slepice se asi nebude toulat jen tak po lese. Blízko tedy bude asi vesnice.
5. Vítr fouká z jihu. Kdo někdy četl nějakou skautskou příručku ví, že větve na stromě rostou hustěji na jižní straně, naopak na severní jsou řidší. Směr větru ukazuje vlaječka na stanu a také plamen ohně.
6. Je ráno popřípadě brzké dopoledne. Jelikož víme, kde je jih (podle hustoty větví na stromech), dovodíme snadno, kde je východ. A pokud slunce svítí od východu, což poznáme podle stínů, musí být ráno či dopoledne.

7. Jelikož víme, že táborníci jsou čtyři a na obrázku tři z nich vidíme, je z otázky jasné, že chybí právě Alex. Za křovím za stanem je vidět síťka na motýly. Alex tedy chytá motýly.

8. Chlapec, který má dnes službu (tedy nestojí u ohniště) není Alex. Ten chytá motýly. Chlapec s fotoaparátem je James – z batohu s jeho iniciálou vyčnívá stativ k fotoaparátu. A Colin sedí u batohu s iniciálou C. Službu tedy má Peter a podle rozpisu na stromě měl tedy včera službu Colin.

9. Petr má službu, což podle rozpisu služeb znamená, že je osmého.

Návštěva kina:

Je potřeba koupit 6 vstupenek: 2 pro vnuky, 2 pro syny, 2 pro dědečky.

Test:

1c, 2b, 3a, 4c, 5b, 6a, 7c, 8a, 9b, 10a

Šéfredaktor

Bc. Vlasta Szotkowská

Redakční tým

Antonie Bartošová, DiS., Mgr. Pavla Hennigová, Bc. Soňa Petruláková

www.dsbilovec.cz

